

Plan da finanzas

2021 - 2025

M E S S A D I

dalla suprastanza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau signur president
Preziadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

Sco gia communicau ils davos onns els messadis pil plan da finanzas decida la situaziun finanziaria d'ina vischnaunca la finfinala tgei ch'ella sa selubir d'impunder per sanaziuns ed investiziuns e tgei buc. Denton, co ei nossa situaziun finanziaria in summa? Discussiuns davart investiziuns e sanaziuns necessarias en cumbinaziun cun calculaziuns da finanzas san tgunschamein metter ins per muments en embrugl. La situaziun finanziaria da nossa vischnaunca ei ni fetg buna ni fetg schliata. Entochen ussa ha ei strusch dau raschuns da selamentar, anzi, nus havein cun buna cunscienza astgau selubir da sedar giu cun damondas da sanaziuns ed investiziuns pil futur. Dapi entgins onns regia tier nus dabia activitad sin

palancau turistic. Il Catrina Resort ei realisaus, las empremas vias da meglieraziun ein realisadas, il vitg da Cavardiras ei colligliaus cun la serenera e cun in niev conduct d'aua. La colligiazion dils territoris da skis da Sedrun e Mustér sil Cuolm da Vi ei realisada ed ils emprems cundrezs per far neiv a Caischedra ein en funcziun. La realisaziun dil niev project Hotel Acla da Fontauna lai muort in recuors da Helvetia Nostra tier las dertgiras bein spitgar empau. Danovamein ha ei num haver pazienza.

Fastedis fa la situaziun en connex cul coronavirus. Pliras fatschentas han stuiu serrar per liung temps lur portas per evitar ch'il virus sederasi a moda e maniera nuncontrollabla. Il medem ha era tuccau alla gastronomia. Cheu han cunzun tuts locals da restauraziun piars sur plirs meins pli u meins tuttas entradas ed el medem mument ha era la hotellaria piars ina fetg gronda part dils hosps. Las pendicularas han gia stuiu serrar las pistas ils 18 da mars 2020 e cheutras era buca saviu profitar dils hosps sur las fiastas da Pastgas. L'entira situaziun malguessa ha era procurau che dabia persunas han piars lur piazza e che bia fatschentas han stuiu annunziar lavur cuorta.

Per la situaziun finanziaria dalla vischnaunca vegn quei ad haver sur plirs onns grondas consequenzas tier las entradas da taglia. Era sch'il virus vegn cul temps a svanir ni silmeins controllabels, vegn l'economia buca a serevegnir d'in mument sin l'auter. En detagl vegnin nus a veser quei pér el decuors dils onns vegnents. Ils specialists sil sector turistic ein dalla perschuziun ch'il turissem serevegni pér en dus entochen treis onns.

Nossa vischnaunca ha ils davos decennis fatg a moda prudenta las investiziuns necessarias. Magari ha ei giu num ughegiar enzatgei tenor il motto "quel ch'ughegia nuot, gudogna nuot". Denton, mo cun ughegiar astgein nus buca ir el futur. Ei drova seriusas calculaziuns, bunas purschidas ed entradas, engaschi cumplein en mintga sparta e da mintgina e mintgin.

Mustér oz ni avon bien 50 onns ei buca da cumparegliar. Che quei vegni ad esser aschia eran nos piuniers da lu cunscients. Els savevan tgei via ch'els levan ir ed era tgei finamiras ch'els levan contonscher. Lur finamiras ein contonschidas ed han purtau a nossa vischnaunca in grond svilup. Il patertgar ed engaschi da piunier da quellas persunas mereta grond respect ed engraziament. Ussa ha ei num mantener il contonschiu, definir novas finamiras e cuntinuar cun la lavur. Star eri fuss in pass anavos e quei ei segir buca quei che nus lein pil bien da nossa vischnaunca.

La suprastonza communal ei perschuzada ch'il turissem vegn era ad esser el futur la ferma petga per nossa vischnaunca. Da quella sparta profiteschan buca il davos las pli biaras da nossas fatschentas, da nos menaschis d'agricultura ed auters. Nus essan memia lunsch naven dils gronds centers per haver bunas alternativas e perquei essan nus diltuttafatg perschuzadi, ch'igl ei gest ussa il mument decisiv. Ussa stuein nus bugen ni nuidis prender decisiuns per nies futur. Decisiuns che motiveschan vinavon nos investurs da crer ed investir en nossa vischnaunca e regiun. Decisiuns che van, e da quei essan nus pertscharts, buca senz'auter a prau diltut cun la situaziun finanziaria dalla vischnaunca. La suprastonza communal ei cumpleinamein perschuzada che nus savein buca selubir da buca far las investiziuns necessarias. Buca investir el mument actual fuss per nossa vischnaunca e per in bien futur per las proximas generaziuns in grond pass anavos.

Dabia stat sin rucca e nus astgein haver fidonza e buca il davos era speranza ch'ei mondi vinavon bein cun nus, cun nossa vischnaunca. Vulein nus quei, stuein nus ir maun en maun cun nos investurs d'ordeifer, mussar ad els che nus cartein en nossa vischnaunca resp. en nossa purschida turistica. La situaziun davart il coronavirus lai cheu tgunsch vegnir si dubis, resp. damondas sco "Savein nus selubir ussa en quella situaziun da far grondas investiziuns el Center da sport e cultura ni en vias d'uaul?". Segiramein ponderaziuns ch'astgan, gie duein vegnir fatgas. Vid la situaziun che nossa vischnaunca, gie pli u meins l'entira regiun, viva dil turissem mida quei denton nuot.

Ina dallas fermas petgas el sector turistic ei, sper nossas bunas purschidas gastronomicas e nies ferm commerci, buca il davos nies Center da sport e cultura (CSC). Prest 40 onns porscha quel ad indigen e hosp fetg bia sil sector da sport e cultura e quei da stad ed unviern. Ussa denton ei il CSC vegnius els onns e drova ina sanaziun completa. Vitier vegn ch'il temps ei semidaus fetg el decuors dils davos 40 onns. Las pretensiuns viers il CSC ein oz autras ni forsa pli vastas che aunc avon onns.

Sper las investiziuns previdas sil sector da sport e cultura resp. sil sector turistic dat ei secapescha aunc dabia projects che spetgan da vegnir realisai. Ils giavischs ein pli pli dètgronds, ils duers stattan era buca lunsch naven da quei. Semuossa ei tier l'evaluaziun dalla situaziun finanziaria che buca tut ei pusseivel en cuort ni miez liung temps, sto vegnir tschentau prioritads.

Ils giavischs per novas investiziuns survargan las pusseivladads finanzialas da nosa vischnaunca. Perquei ha la suprastanza communal stuiu priorisar las investiziuns e spustar projects necessarias sin pli tard. La sanaziun dalla casa da scola fuss senz'auter giustificada. La situaziun finanziaria lubescha denton ils onns 2024 e 2025 da sulettamein remplazzar las finiastras e las storas. Quellas lavurs ein necessarias per evitar accidents entras ventagls (Flügel) che savessen sedistaccar muort la ferradira isada. El decuors dils onns 2017 - 2020 ei vegniu sanau ils plazs avon la halla Cons e la casa da scola veglia. Plinavon ei vegniu installau sil plaz da scola cundrezs da giug pils scolars.

Ei semuossa onn per onn ch'il manteniment dall'infrastructura caschuna considerablas expensas (oravontut vias e canalisaziun). Quellas investiziuns en l'infrastructura da basa duein vegnir repartidas sin plirs onns.

Commentari tier la planisaziun da finanzas

Il quen da gudogn e sperdita dils proxims tschun onns sebase sil preventiv 2020. Plinavon ei risguardau lien il grond volumen d'investiziuns ed entginas tendenzas enconuschentas (p.ex. augments da pagas, carischia, cunvegns da prestaziun, consequenzas dil coronavirus). Aschia ei p.ex. previu naven digl onn 2023 negina contribuziun pli al gimnasi claustral. Sco menziunau el program d'activitad sut cefra 8.3.5 Sedrun Mustér Turissem ein las taxas turisticas a SMT vegnidas reducidas naven digl onn 2022. La differenza stat denton vinavon a disposiziun al turissem cun mantener e sanar l'infrastructura turistica. Ils recavs tier la taglia sin entrada e la taglia sin schischom ein en consequenza dil coronavirus vegni reduci bufatgamein cunzun egl onn 2021. Damai ch'il cantun ha naven dils 1-1-2020 reduciu tier las persunas giuridicas il pei da taglia sil gudogn da 5 giu sin 4 %, ein las entradas da taglia da persunas giuridicas vegnidas sbassadas corrispudentamein.

La suprastanza communal ha integrau las investiziuns previdas el program d'investiziun. Quellas duein mussar las finamiras pils proxims onns, denton buca excluder situaziuns extraordinarias che stuessen vegnir tratgas anavon ad investiziuns previdas.

Il volumen d'investiziun dils onns 2021 - 2025 munta netto a rodund 17.3 milliuns francs ni en media 3.46 milliuns francs per onn.

Plirs gronds projects ein vegni decidi e sesanflan en execuziun:

- Meglieraziun funsila (30 milliuns francs credit brut, execuziun enteifer 30 onns). Per la vischnaunca munta quei a ca. frs. 120'000.-- per onn.
- Contribuziun baselgia claustrala S. Martin (1 milliun francs, pagabel enteifer 10 onns)

Era ils proxims onns ein plirs gronds projects previ:

- Center da sport e cultura: 1. etappa (netto 8.69 milliuns francs per sanaziun ed adattaziun, previu 2021 - 2024)
- Vias communalas (netto ca. 2.8 milliuns francs, mintga project singul)
- Vias forestalas (ca. 13 miu. francs, vischnaunca 4 miu. francs, previu 2021 - 2030)
- Serenera Raveras (ca. 1.25 milliuns francs)

Vegnan tuttas investiziuns previdas el program d'investiziun exequidas, s'augmenta la summa d'emprests entochen igl onn 2025 sin rodund 26.8 milliuns francs. Il deivet net per habitont s'augmenta en quels onns da rodund frs. 1'060.-- sin frs. 8'150.--.

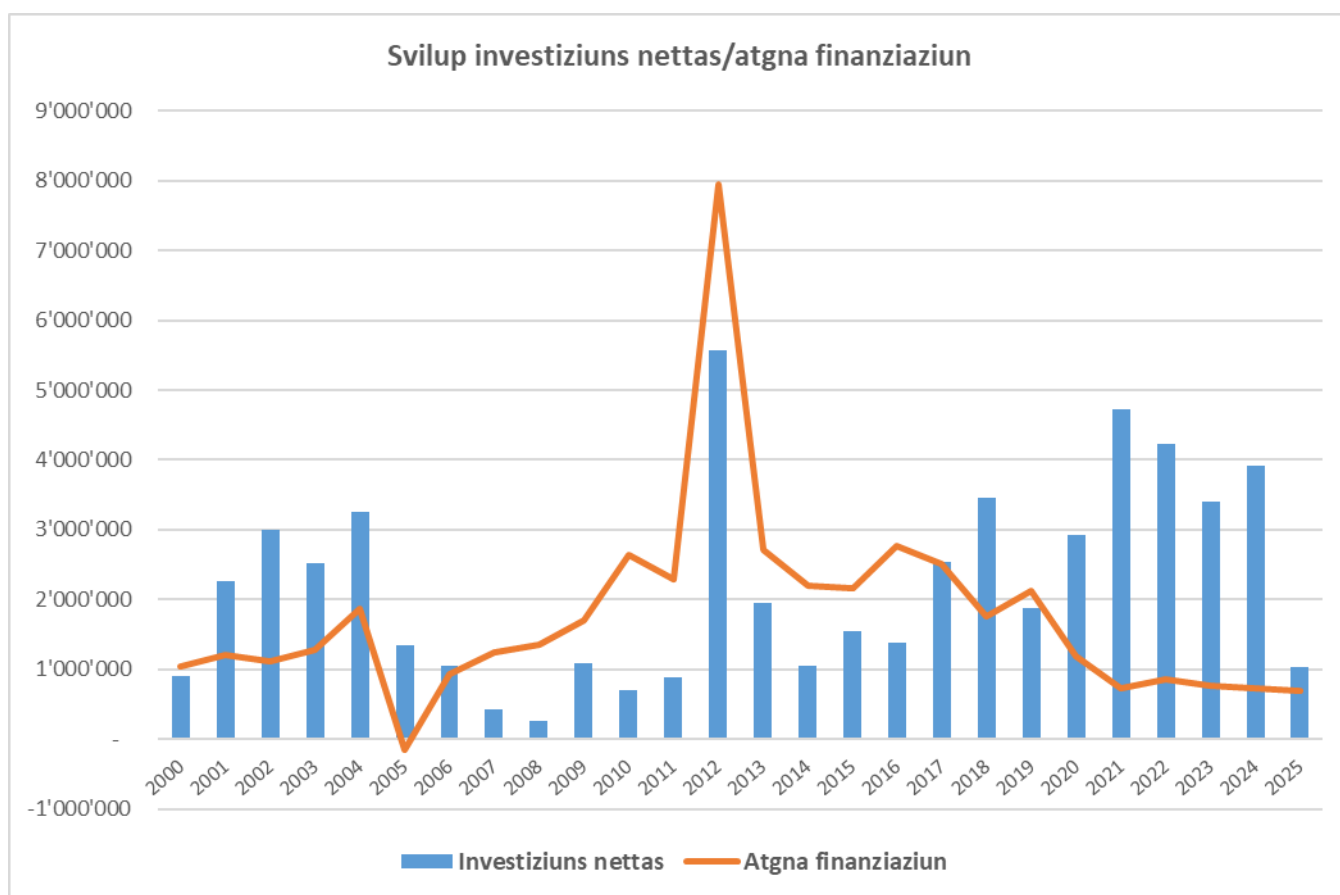
Malgrad ils fetg bass tscheins passivs ein las investiziuns previdas in grond buordi finanziar, aschinavon che las entradas san buca vegnir augmentadas. Impurtont ei ch'il quen da gudogn e sperdita genereschi l'atgna finanziaziun (cash-flow) necessaria per finanziar las investiziuns. Sunter quella fasa intensiva d'investiziun ston naven digl onn 2025 suandar onns cun meins investiziuns, durant ils quals ils deivets ston vegnir reduci. Durant quei temps vegn ei ad esser necessari da seconcentrar mo sin investiziuns absolutamein necessaris.

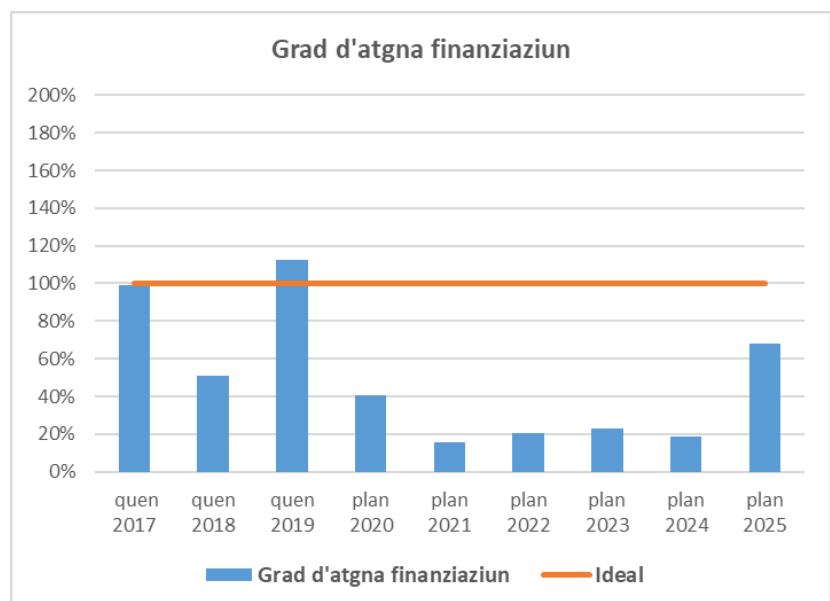
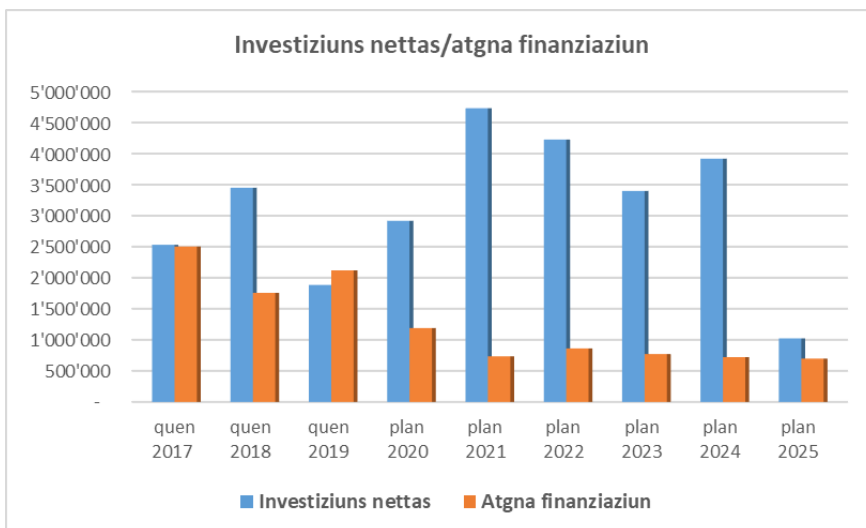
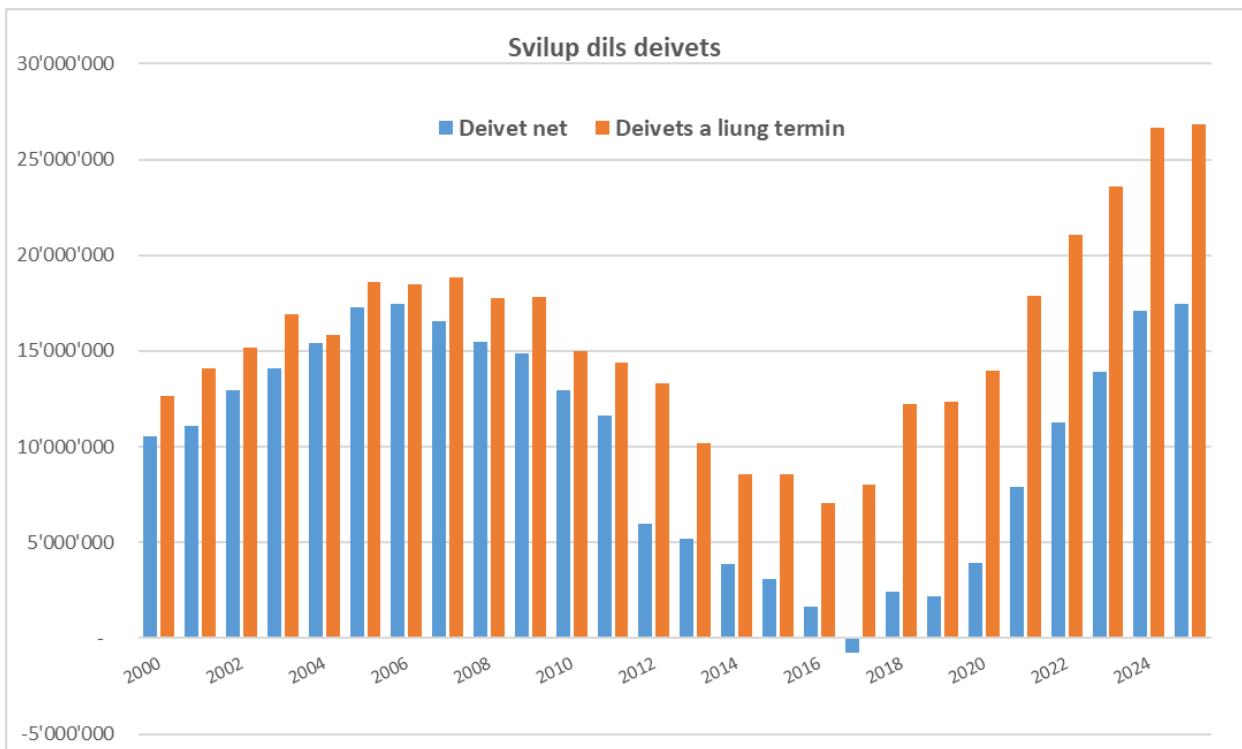
La suprastonza communalenta quenta che las investiziuns previdas seigien sut certas circumstanzias finanziablas, denton senza meglierar il resultat dil quen da gudogn e sperdita buca responsablas. Ils dus instituts bancars locals han tiel plan da finanzas 2018 - 2023 tier la damonda dalla finanziaziun ed igl augment dil deivet priu posiziun sco suonda:

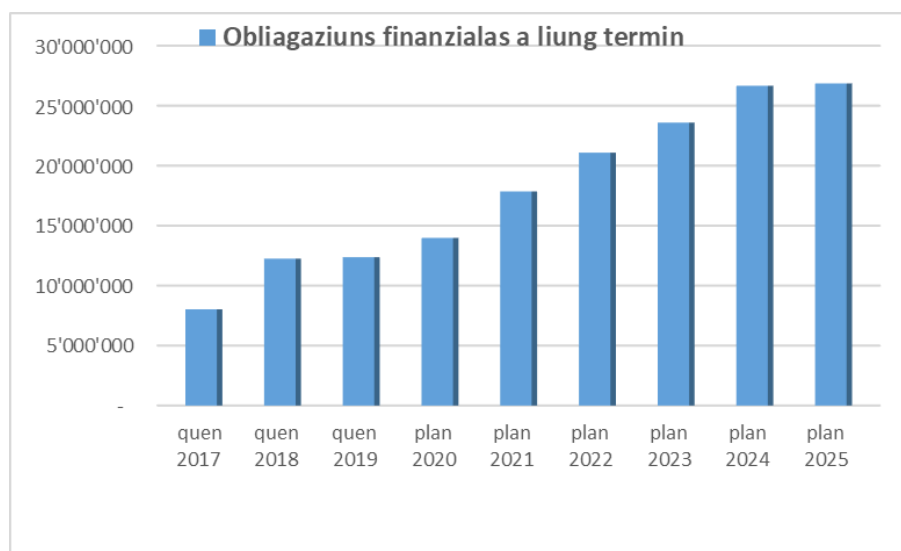
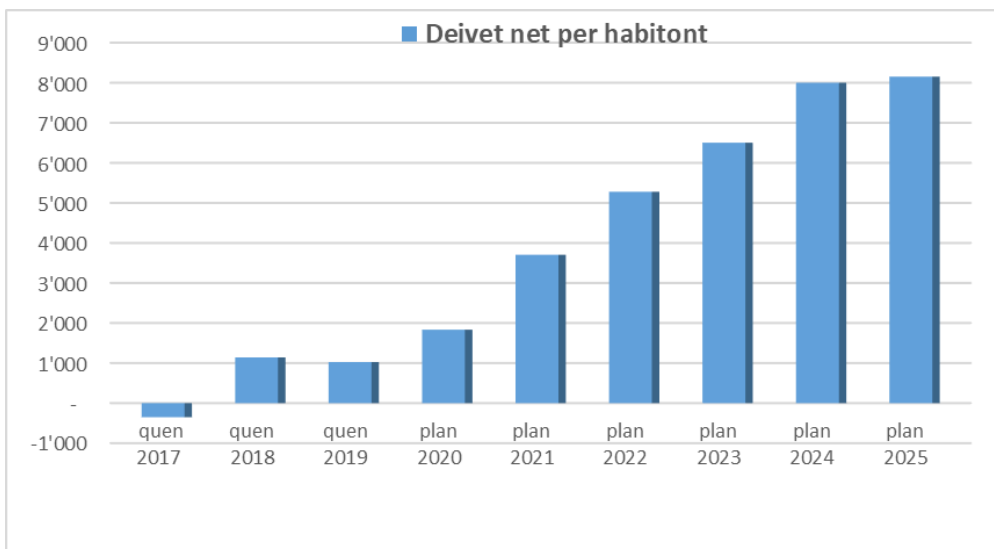
- Sut la premissa ch'il resultat dil quen annual siari el futur cun in surpli d'entradas ed il capital agen resti positivs ei la limita da credit vegnida augmentada per 3 milliuns francs sin total 10 milliuns francs.
- Ina cofinanziaziun entochen in credit general dad 11 miu. francs cun obligaziun d'amortisar. Ei basegna il consentiment dallas instanzas communalas per ils singuls projects. Il contract per il credit general ei vegnius sutsignaus.

Consequentamein mettan ils dus instituts bancars locals a disposiziun emprests ell'altezia da 21 milliuns francs. Vidlunder vegn in emprest senza tscheins dalla Confederaziun (program San Gottardo) per la sanaziun dil CSC. Per mintga finanziaziun d'in project vegn pretendiu dils instituts bancars ni autras organisaziuns offertas concretas.

Graficas

Proposta

La suprastonza communal

propo na

al cussegl da vischnaunca da prender enonuschientscha:

- dil plan rullont da finanzas 2021 - 2025.

Suprastonza communal Disentis/Mustér
Il president:

Robert Cajacob

Il canzlist:

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 24 da fenadur 2020

- *Plan da finanzas 2021-2025 (survesta, quen da gudogn e sperdita, program d'investiziun)*